

органів, а саме: надання права під час розрахунку фінансового результату платника податку до оподаткування не враховувати результати контрольованої операції, в якій відсутня ділова мета, а також комплементарного обов'язку – доведення обставин, передбачених пп. 39.2.2.12.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8462> (дата звернення 30.03.2021 року).
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збору даних та інформації, необхідних для декларування окремих об'єктів оподаткування: Закон України від 17.12.2020 року № 1117-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1117-20#Text> (дата звернення 30.03.2021 року).
3. Офіс великих платників податків Державної податкової служби Офіційний портал. URL: <https://officevp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/448799.html> (дата звернення 30.03.2021 року).

*А. П. Кеба, студентка
Науковий керівник: Т. А. Коляда, к. е. н., с. н. с., доцент
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна*

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Податкова політика – це інструмент державного регулювання соціально-економічного розвитку країни та являє собою діяльність уряду у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів задля формування централізованого фонду грошових ресурсів. Така політика спрямована на вирішення законодавчо визначених короткострокових та довгострокових завдань, що стоять перед суспільством, та реалізується вона за рахунок ефективно функціонуючої податкової системи.

Стабільність податкової системи забезпечується незмінною законодавчою базою, чіткими механізмами справляння податків. Цей принцип досить актуальний для України. Часті податкові реформи, зміни в законодавстві негативно впливають на економічне життя у державі. Вдале пристосування до постійного оновлення системи оподаткування відповідає основному її зав-

дання – забезпеченню доходами бюджету держави. Саме тому податкова система повинна бути гнучкою й постійно пристосовуватись до змін в економічній сфері [1, с. 107].

Найгострішою проблемою для економіки України є реформування існуючої податкової системи, що необхідно проводити шляхом послаблення податкового тиску щодо тих, хто платить податки й інвестує кошти у виробництво. Для цього насамперед слід знизити кількість податків, тому що податкове законодавство цим переобтяжене. З іншого боку, необхідно полегшити податковий тиск. Ще однією проблемою є податкові пільги, які піддаються в сучасному світі неабиякій критиці з боку як податківців, так і науковців. Головною підставою є їх руйнівний вплив на економічні процеси, порушення принципу нейтральності та деструктивний характер.

Пільги є досить поширеним елементом оподаткування саме в країнах з розвинутими ринковими відносинами. В Україні спостерігається дещо інша ситуація: пільги надаються в значних розмірах, але вони не завжди дають очікуваний результат. Ця дилема є непростою, але розв'язати її не можна припиненням надання пільг при оподаткуванні; інший варіант її розв'язання – комплексне реформування податкової системи, яка відповідала б соціально-економічним умовам розвитку і відображала пріоритети податкової політики держави [2, с. 192].

Неможливо обійти увагою такі аспекти податкової справи, як ухилення та контроль за сплатою податків, відповідальність за порушення податкового законодавства, ефективність і доцільність пільгового оподаткування. Насамперед варто зазначити, що на перешкоді бажанню приховати доходи від держави у розвинених країнах стоїть недосконале податкове законодавство. У США, наприклад, для таких платників податків застосовуються надзвичайно жорсткі санкції; тільки за спробу за найменші, але реальні прояви уникнення від оподаткування їм загрожує не лише фінансова, а й кримінальна відповідальність. В Україні зростає частка прихованих від держави доходів; щорічна втрата бюджетних коштів становить близько 15 млрд грн. Це розглядається як наслідок неспроможності та малоефективного контролю з боку податківців за збором податків [3, с. 23].

Побудова системи оподаткування в Україні істотно впливає на механізм формування дохідної частини бюджетів усіх рівнів, які утворюють державну скарбницю країни. Тому пошук кра-

щих перспектив формування та реалізації податкової політики є актуальним питанням на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Проаналізувавши стан сучасної системи оподаткування України, можна зробити висновок, що вона має серйозні недоліки, а саме: нестабільність податкової системи. Безумовно, створити таку податкову систему майже неможливо. Для створення оптимальної системи оподаткування необхідно керуватися такими основними принципами, як соціальна справедливість, рівнонапруженість, економічна ефективність, стабільність, гнучкість. В Україні ж ці принципи на сучасному етапі ігноруються, що породжує проблеми визначення розміру, кількості податків, способу їх стягнення [4, с. 2].

Протягом останніх років у системі оподаткування спостерігається тенденція до збільшення частки прямих податків, що відповідає практиці розвинених країн. Непрямі податки хоч і зручні для фіскальних органів з позиції їх стягнення, однак їх сплата лягає тягарем на плечі кінцевого споживача. Тому переважання справедливих прямих податків дозволить уникнути негативних наслідків, таких як: занепад рівня життя більшості населення, подальший спад і занепад українського виробництва, нездатного конкурувати з дешевою продукцією іноземних фірм.

Процес фіскалізації доходів державного бюджету суттєво посилиться за рахунок зростання частки непрямих податків (податків на споживання), платниками яких є фізичні особи – кінцеві споживачі товарів, робіт, а також наданих послуг .

Враховуючи наведене необхідно наголосити, що до основних проблем функціонуючої системи оподаткування в Україні, які потребують вирішення, можна віднести:

1. Перенесення податкового тягаря з фізичних осіб на юридичних за рахунок зменшення ставок непрямих податків, та паралельним підвищенням ставок податку на прибуток підприємств;
2. Оновлення фіскальної ефективності певних податків, які втратили такий потенціал;
3. Запровадження диференційованих ставок оподаткування ПДФО та ПДВ;
4. Запровадження так званого «податку на розкіш»;
5. Застосування системи фіскальних правил щодо державного регулювання економікою;

6. Підвищення рівня довіри населення до здійснюваних та запланованих реформ у фінансовій сфері;

7. Подальша оптимізація системи контрольно-перевірочної роботи щодо трансфертного ціноутворення, а також боротьба з агресивним податковим плануванням [5, с. 41].

Суть проблеми полягає в тому, що при створенні цієї системи не було повною мірою враховано теоретичні принципи оподаткування, виведені на підставі багатовікового досвіду. Тому треба проаналізувати відповідність функціонуючої в Україні системи оподаткування існуючим теоретичним принципам. Одним із основоположників податкової теорії А. Смітом сформульовані такі чотири принципи оподаткування: податки повинні рівномірно розподілятися між джерелами доходів, а кожен окремий податок повинен однаково припадати на те джерело, на яке він спрямований; час сплати, спосіб сплати і розмір податку повинні бути чітко визначені; податок повинен стягуватись у такій формі і таким способом, які найбільш зручні для платника; податок повинен стягуватись таким чином, щоб на його вилучення витрачалось якомога менше грошей зверх того, що надходить до Державного казначейства. Зібрані кошти повинні залишатись якнайменше у руках збирачів [6, с. 120].

Основними недоліками податкової системи України є наступні:

1) недосконалість та нестабільність законодавства. Питання оподаткування все ще регулюється підзаконними нормативними документами, постанови Кабінету Міністрів, Указами Президента. Податкове законодавство має схожість з європейським законодавством, але тільки в назвах податків. Неоднозначність тлумачення податкового законодавства негативно впливає на діяльність суб'єктів господарювання, знижує привабливість національної економіки для іноземних інвесторів;

2) система митно-тарифного регулювання не дозволяє оперативно реагувати на зміни кон'юнктури світового ринку, а також на торговельних режимів в інших державах та структури економіки в Україні;

3) складна система адміністрування (середній час витрачений на підготовку, подання звітності та сплати податків в Україні складає 350 год, у той час як у середньому по Європі і Центральній Азії 232,7 год.).

4) витрати на адміністрування окремих податків вищі, ніж доходи бюджету, отримані під час їх збирання;

5) податки в Україні не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави.

Крім того, вважаємо, що задля зменшення частки тіньової економіки в Україні варто реалізовувати такі заходи регулювання:

1. Ефективне застосування заходів ринкового регулювання національної економіки, імплементація антикорупційної реформи шляхом застосування інформаційних технологій та систем в діяльності державних органів

2. Масштабне запровадження безготівкових розрахунків

3. Формування сприятливого інвестиційного клімату у сфері господарської діяльності, скорочення податкового тиску, законодавча підтримка трудових відносин та прав власності.

На основі викладеного матеріалу можна дійти висновку, що в Україні на сьогодні чітко не визначені концепції побудови системи оподаткування. Це стосується співвідношення підсистем оподаткування юридичних і фізичних осіб, складу податкової системи, співвідношення у ній прямих і непрямих податків, визначення елементів оподаткування. Тому одним із пріоритетних напрямів проведення подальшої податкової політики на сьогодні має стати забезпечення нейтральності та справедливості оподаткування, а також формування податкової політики на засадах економічної ефективності, стабільності, прозорості та наближення її до міжнародних та європейських стандартів. Варто відмітити, що деякі з названих проблем враховані в прийнятому Податковому кодексі України. Це дозволить збільшити надходження до бюджету, а також дозволить вирішити складні соціальні питання України не лише на певному етапі, а й у довгостроковій перспективі. Подальші наукові дослідження з цієї теми варто проводити з урахуванням зазначених напрямів вдосконалення податкової політики в Україні.

Список використаних джерел

1. Жукевич О. Ефективність податкової системи України: принципи оподаткування та напрями реформування законодавчої бази. *Вісник КНТЕУ*. 2009. № 2. С. 105–113.

2. Свердан М. Проблеми податкової політики і реформування податкової системи України. *Вісник Української академії державного управління*. 2008. № 6. С. 184–193.
3. Стіпахно В. І. Податкова політика України: проблеми та напрями вдосконалення. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 7. С. 23–28.
4. Гушан О. В., Громова А. Є. Проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні. *Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету*. 2017. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/151.pdf>.
5. Романюк М. В., Коляда Т. А. Вплив бюджетно-податкової політики держави на фіскальну ефективність податкової системи України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2007. № 91. С. 39–41.
6. Артеменко Ю. А., Вертелецька Я. Ю. Проблеми реформування податкової системи України. *Економіка і регіон*. 2012. № 2 (17). С. 119–121.

**Г. В. Ковценюк, викладач обліково-економічних дисциплін
Чернівецький кооперативний економіко-правовий коледж
м. Чернівці, Україна**

ПОДАТКОВІ РЕАЛІЇ І СЬОГОДЕННЯ

В умовах сьогодення, актуальності набуло питання ролі та ефективності податкової системи, яка може забезпечити збалансований та стійкий розвиток всіх сфер суспільства, гармонізувати інтереси різних верств населення, слугувати міцною економічною основою для інтеграції України у світовий економічний простір. Податкова система держави є одним із найдієвіших інструментів державного регулювання соціальних та економічних процесів, які систематично піддаються реформуванню. Безумовно, епоха COVID-19 та локдаунів є одним із факторів сучасних податкових тенденцій.

Українська податкова система подібна до податкових систем розвинутих європейських країн, адже закони з питань оподаткування розроблено з урахуванням норм європейського податкового законодавства, а також аспектів податкової політики ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій. Але на відміну від країн Європейського Співтовариства податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави.